

Josep Franco

És un cinema popular arrelat a les circumstàncies socials i polítiques del moment. Generalment fa referència a mons marginals on habita la violència com a mecanisme discursiu de l'home, normalment des d'una òptica realista, sense que manquen les mirades expressionistes o romàntiques franceses. La influència del gòtic l'acompanyarà sempre. Influència que ja trobàvem en el melodrama, i que

amb *La llei de la xusma* (*Underworld*), 1927, i continua amb *L'agafada* (*The dragnet*), 1928 i *Els molls de Nova York* (*The Docks of New York*), 1928. Els anys trenta i les seves davallades mostren a les clares la interconnexió entre aquest cinema i la societat i el moment històric en què s'inscriu. És un cinema testimoni que canta les excel·lències dels gàngsters i l'admiració del públic. Es vol donar una visió realista de l'estat de les

número u (*Public Hero nº 1*), 1935, de J. Walter Rubin, sense que, però, es pogués esborrar l'èxit de les dedicades a la beliterria, justificant, això sí, la causa social del malèvol. En són representatives d'aquesta visió *Dead End*, 1937, de William Wyler i *Angels with dirty faces*, 1938, de Michael Curtiz.

Des del 1941 fins al 1950, amb *El falcó maltès* i *La jungla de l'asfalt*, de John

Huston, encara que també podríem incloure pel·lícules posteriors, com ara *Sed de mal* d'Orson Wells, del 1958, podem situar-hi el Thriller, on l'home solitari, el detectiu, juga un paper important, a mig camí entre la policia i el gàngster, amb totes les cartes de la baralla marcades, si és possible, perquè la seva solitud el fa ésser un supervivent estrany entre tanta porqueria. La dona i el seu fatalisme, l'acabament tràgic, són altres trets importants que acompanyaran sempre els

Scarface, de
Howard Hawks

apareixerà també en el cinema fantàstic i de terror, al voltant de la mostrositat física i/o moral al servei d'una intriga.

L'evolució del gènere arrenca des de l'època silent. També aquest gènere surt amb l'arribada del sonor, però ja de menut volia parlar en forma de documentals al voltant de temes legals i administratius, a la manera dels fullotons del segle passat, que, amb caire romàntic, narraven sobre les oposicions positives i negatives de la societat. Situem el començament del gènere amb la trilogia de Josef von Sternberg, a mig camí entre el mut i el sonor, que s'inicia

coses, copiant el món del documental, però afegint-hi una molt elaborada recreació fictícia. Es presta una forta atenció als trets psicològics dels personatges. Destaquen entre d'altres *Xusma daurada* (*Little Caesar*), 1930, de Mervin Le Roy, *L'enemic públic número ü* (*Public enemy*), 1931, de William Wellman, *Els carrers de la ciutat* (*City Streets*), 1931, de Rouben Mamoulian, i, sobretot, *Scarface, el terror de la xusma* (*Scarface*), 1932, de Howard Hawks. Amb l'arribada de Roosevelt i el consegüent final de la prohibició l'aura del gangster passa a ésser privilegi de la policia, amb títols com *L'heroi públic*

personatges del cinema negre. A partir dels cinquanta comença la disseminació genèrica i se cerca més la perfecció formal i interior (colps molt ben preparats i poc verosímils per a l'època), que no pas aquell realisme romàntic dels primers anys. Continuen fent-se, tanmateix, alguns films que segueixen aquella època daurada de la prohibició (*Bonnie and Clyde*, 1967, d'Arthur Penn), dels millors thrillers (*El codi de la xusma*, 1965, de Don Siegel), o visions totals del món mafiós, com ara *El padrí* i les seqüeles posteriors, de Francis Ford Coppola, 1972 i següents.